

بررسی و تطبیق سبک شعری شاعران عرب با مشاهیر ایرانی

مؤلفین:

بهنام فعلی (عضو هیأت علمی، انستیتوت پیام نور)

سارا قیاسی (دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب)

سوده مرادیان (عضو هیأت علمی، انستیتوت پیام نور)

سرشناسه	: فعلی، بهنام، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی و تطبیق سبک شعری شاعران عرب با مشاهیر ایرانی / مؤلفین: بهنام فعلی، سارا قیاسی، سوده مرادیان.
مشخصات نشر	: کرمانشاه: انتشارات سارینا پژوه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۰۳-۰۶-۴
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: ادبیات تطبیقی--عربی و ایرانی
موضوع	: Arabic and Iranian—Comparative literature
موضوع	: شعر عربی -- تاریخ و نقد
موضوع	: Arabic Poetry --History and criticism
موضوع	: شعر فارسی -- تاریخ و نقد
موضوع	: Persian Poetry --History and criticism
شناسه افزوده	: قیاسی، سارا، ۱۳۶۳-
شناسه افزوده	: مرادیان، سوده، ۱۳۶۲-
رده‌بندی کنگره	: ۲۹۰.۷۹ الف / PJA۲۰۸۰
رده‌بندی دیوبی	: ۸۰۰.۹۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۴۹۸

- ❖ نام کتاب: بررسی و تطبیق سبک شعری شاعران عرب با مشاهیر ایرانی
- ❖ مؤلفین: بهنام فعلی-سارا قیاسی-سوده مرادیان
- ❖ ناشر: سارینا پژوه
- ❖ نوبت چاپ: اول
- ❖ شمارگان: ۱۰۰۰
- ❖ قیمت: ۸۰،۰۰۰ ریال
- ❖ لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سارینا پژوه
- ❖ شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۰۳-۰۶-۴

پیشگفتار

پیوستگی‌های دو قوم عرب و فارس در زمینه‌های گوناگون از استحکام و وسعت بیشتری برخوردار بوده است و ارتباط عمیق فرهنگی که بین آنها پدید آمده در هیچ کدام از زبان‌ها و فرهنگ‌های دیگر وجود نداشته است به طوری که برخی از محققان و اصحاب نظر این رابطه، ابی سابقه دانسته‌اند.

انتقال مشاهیر و شخصیت‌ها و اسطوره‌های ایرانی به شعر شاعران معاصر عرب که پهنه‌ی تحول شعر آنها را از وکلا بیک تا رمانتیک و گاه تصوف را در برمی‌گیرد، گاه در حوزه واژه‌ها و معانی، گاه در حوزه تجلیل از بزرگان تاریخ ایران زمین و گاه نیز در حوزه توصیف تصاویر، احساسات و اواطف صورت پذیرفته است. آشنایی بعضی از این شاعران با زبان فارسی و فرهنگ جامه ایران، در این انتقال ادبی تأثیر به سزایی داشته است. فردوسی با شاهنامه‌اش شاعر بلند آوازه ایران زمین است. در قرن هفتم نخستین ترجمه از شاهنامه به صورت مثنوی توسط بنداری انجام شد و در دوره معاصر نیز بسیاری از ناقدان و نویسندگان جوان عرب پژوهش‌های گسترده‌ای در زمینه شاهنامه به عربی انجام داده‌اند و برخی از آنها تحت تأثیر فردوسی قرار گرفته و ضمن سرودن قصایدی درباره‌ی وی او را الگوی شعری خود قرار دادند و به عنوان شاعری بزرگ و بی‌همتا از او یاد کردند. و در رابطه با خیام نیز علاوه بر شرح مختصری درباره خیام، زندگی و آثار او از نقش فیتز جرالد در بلند آوازه نمودن خیام و رباعیات

او، سخن به میان می‌آید همچنین از تأثیرپذیری خیام از شعر و ادب عربی و اثرگذاری رباعیات و اندیشه او بر شعر و ادب معاصر عرب و همچنین جایگاه خیام در ادب معاصر عرب و ترجمه‌ها و شروح رباعیات خیام در زبان عربی نیز بحث می‌گردد.

www.ketab.ir

فهرست

صفحه

عنوان

ز	 مقدمه
فصل اول: تاریخ ادبیات چند تن از شاعران معاصر	
۳	 مقدمه‌ای بر انواع سبک شعر
۳۰	 بررسی شعر شاعران مشهور معاصر: با مشاهیر و شخصیت‌های ایرانی
۳۴	 محمد مهدی جواهری
۳۹	 زبان شعری جواهری
۴۱	 جمیل صدقی زهاوی
۴۵	 آثار جمیل صدقی زهاوی
۴۵	 تاثیرپذیری جمیل صدقی زهاوی از ادبیات فارسی
۴۸	 زندگی عبدالوهاب بیاتی
۵۴	 قصیده «عذاب الحلاج»
۶۳	 ایران و البیاتی
۶۸	 سوگواره‌ای برای حافظ شیرازی
۶۹	 سیاب و تصوف

زندگی‌نامه خلیل مطران..... ۷۴

خلیل مطران شاعر تاریخ و اجتماع..... ۷۵

فصل دوم: فردوسی و شاهنامه

جایگاه فردوسی و شاهنامه (عصر خیام در ادبیات عرب)..... ۸۱

حکیم ابوالقاسم فردوسی..... ۸۳

راهیابی شاهنامه به جهان عرب..... ۸۳

نگاه گذرا به زندگی و آثار صلاح عبدالمنصور..... ۸۸

آثار صلاح عبدالصبیح..... ۹۱

آشنایی اعراب معاصر با خیم..... ۹۳

مصری‌ها..... ۹۴

عراقی‌ها..... ۹۷

زندگی‌نامه احمد شوقی و مراحل مختلف..... ۱۰۱

احمد شوقی در فرانسه..... ۱۰۲

احمد شوقی در اسپانیا..... ۱۰۴

بازگشت احمد شوقی به مصر..... ۱۰۵

آثار احمد شوقی..... ۱۰۹

منابع و مآخذ..... ۱۱۱

مقدمه:

وقتی سخن از ادبیات تطبیقی به میان می‌آید، مهمترین مقوله، وجود رابطه فرهنگی، ادبی و تاریخی میان ملت یا ملت‌هاست که ادبیات آنها مورد مطالعه قرار می‌گیرد. بدین جهت پارادایم‌های علمی پژوهشگر معاصر، ادبیات تطبیقی را به بررسی روابط تاریخی و ادبی میان تاریخ و ادبیات در ملت یا ملت‌هایی می‌دانند که دارای چنین رابطه‌ای بوده باشند (کفافی؛ ۱۳۸۲: ۱۲). همین تعریف ادبیات تطبیقی را بر اساس تعریف مکتب فرانسوی مبنای کار قرار دهیم. ادبیات تطبیقی و عربی به دلیل برخورداری از چنین رابطه‌ای در حوزه این تعریف قرار می‌گیرند و می‌توان روابط تاریخی و ادبی آنها را از منظر ادبیات تطبیقی بررسی نمود.

ادبیات تطبیقی که از طریق بررسی دادوستدهای ادبی می‌کوشد زوایای پنهان اشتراکات ادبی را نمودار سازد، بیانگر انتقال پدیده‌های ادبی از یک ملت به ادبیات دیگر ملت‌ها است. مرز میان ادبیات یک کشور با ادبیات دیگر کشورها در قلمرو پژوهش‌های تطبیقی زیانهاست.

ادیبان ایران و عرب از گذشته‌های دور باهم خویشاوندی داشته‌اند (بشار، ابونواس و مهیار دیلمی) شاعران ایرانی و از ستون‌های شعر عربند. «طغرانی» شاعر قرن ششم «لامیه العجم» را در برابر «لامیه العرب» شغری سروده است.

«بدیع الزمان» مقامات را بنیان می‌نهد، «ابن مقفع» ترجمه را رواج می‌دهد، و ابن عمید - که عرب‌ها او را جاحظ ثانی نامیده‌اند - کسی است که متنبی بزرگترین شاعر عرب در مدح او گفته است:

من مبلغ الاعراب أنى بعدهم شاهدت رسطاليس و الاسكندر
ترجمه: کیست که به رب‌ها بگوید که من پس از آنها ارسطو و اسکندر را دیده‌ام....
در آن عصر، بخصوص از قرن دوم هجری به بعد، دهها شاعر و ادیب ایرانی در سرزمین‌های عربی زندگی می‌کردند، اما با گذشت زمان، شاعرانی؛ مانند ناصر خسرو، مولانا و سعدی - ایرانی را می‌بینیم که از سرزمین ایران آمده‌اند. «سعدی» کسی است که برای خرابی بغداد دست مغول‌ها سوگواره‌ای با این مطلع می‌سراید:

حبست بجفنى المدام لاجارى فلما طغى الماء استظل على السكر
(کلیات سعدی، ۱۳۷۸، ۸۶۱)

ترجمه: اشکم را با مژگانم بازداشتم که فرو ریزد اما چون آب طغیان کند، از کرانه‌های رود در می‌گذرد.

هرچه باشد امروز کاربرد اسطوره در شعر معاصر عرب به اندازه‌ای است که شعر جدید را شعر اسطوره نام نهاده‌اند (حمود، ۱۹۹۶م: ۵۵). و چنان‌که عنصر با این شعر پیوند خورده که برخی از منتقدان گفته‌اند: در هیچ زمان شعر این قدر به روح اسطوره نزدیک نبوده که امروز هست (اسماعیل، ۱۹۸۸م، ۲۲۳). در دوره‌ی معاصر تلاش عربها در خدمت به ادبیات فارسی و مشاهیر آن کمتر از ملت‌ها و قوم‌های دیگر نبوده است و

هرچند این خدمت به علت و اسبابی که از اراده‌ی آنان خارج بوده است، دیر صورت گرفته ولی بی هیچ غرور و بالیدنی می‌توان گفت که فراوان، عظیم و ارجمند بوده است. این تلاش‌ها به میراث ادبی قدیم ایران نیز محدود نمی‌شود، بلکه فراتر از آن رفته و شامل مفاهیم جدید نیز می‌شود.

www.ketab.ir